

24. Encore: Interview with Mike Tyson. URL: <http://transcripts.cnn.com/1012/11/lkl.01.html> (revision date: 02.04.2023).

25. Larry King Special: Could Autism be Caused by Child Vaccinations. URL: <http://transcripts.cnn.com/TRANSCRIPTS/0803/06/lkl.01.html> (revision date: 02.04.2023).

26. Encore: Interview with Cast of «Roseanne». URL: <http://edition.cnn.com/TRANSCRIPTS/0510/07/lkl.01.html> (revision date: 02.04.2023).

Кірієнко Мирослава Миколаївна, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри англійської філології Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського.

Myroslava Kiriienko, Ph.D. in Philology, Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages of Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University.

Стаття надійшла: 18.04.2023

Статтю прийнято до друку: 25.04.2023

УДК 811.161.2'23'27:004.77]:303.62-057.87

DOI 10.31652/2521-1307-2022-36-99-106

ВЕРБАЛЬНІ ВИЯВИ АГРЕСІЇ В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ (НА МАТЕРІАЛІ АНКЕТУВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ)

Ніна Кухар

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

Україна, м. Вінниця, вул. Острозького, 32

e-mail: gulevich.nina68@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9293-6804

У статті проаналізовано феномен вербальної агресії як форми конфліктогенної мовленнєвої поведінки в соціальних мережах; на матеріалі анонімного анкетування студентів педагогічних спеціальностей визначено рівень обізнаності здобувачів вищої освіти щодо мовленнєвої агресії у віртуальному просторі, а також схарактеризовано мовні засоби реалізації агресії у формі висміювання (глузування), неповажних коментарів, погроз (заякування).

Ключові слова: *мовленнєва агресія, конфліктна комунікація, соціальні мережі, висміювання (глузування), неповажні коментарі, погрози (заякування).*

**VERBAL MANIFESTATIONS OF AGGRESSION IN SOCIAL NETWORKS
(BASED ON THE QUESTIONNAIRE MATERIALS OF HIGHER EDUCATION
APPLICANTS OF TEACHING SPECIALTIES)**

Nina Kukhar

Mykhailo Kotsiubynsky State Pedagogical University of Vinnytsia

Ostrozkyi Str., 32, Vinnytsia, Ukraine

e-mail: gulevich.nina68@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9293-6804

Introduction. *In modern linguistics, research into various manifestations of verbal aggression has intensified, particularly in social networks. The priority of the state policy of Ukraine is to ensure the protection of life and health, including mental health, of participants in the educational environment, therefore, in the process of working with students of higher education in pedagogical specialties, the question of the nature of aggression, its forms, ways of spreading and prevention inevitably arises.*

Purpose. *The article analyzes the phenomenon of verbal aggression as a form of conflictogenic speech behavior in social networks; based on the material of an anonymous survey of students of pedagogical specialties, the level of awareness of students of higher education regarding verbal aggression in the virtual space was determined, and the linguistic means of implementing aggression in the form of ridicule (mockery), disrespectful comments, threats (intimidation) were characterized.*

Methods. *Anonymous questionnaire of students was the main method of research, since the questions of the questionnaire are aimed at determining the linguistic means of aggression in social networks.*

Results. *The results of the anonymous survey of students of pedagogical specialties regarding the manifestations of verbal aggression in the virtual space reveal that only 60% of respondents are informed about verbal violence in social networks, 15% of survey participants recognized themselves as the object of bullying. When answering other questions of the questionnaire, students testified to more cases of verbal aggression towards themselves, including verbal insults, mockery, intimidation, etc.*

Originality. *The relevance of our investigation is due to the strengthening of the processes of speech aggression in general and the insufficiency of studying the problem of verbal violence in the virtual communicative space, in particular, among the student body. Verbal aggression is the most common type of violence in modern schools and the cause of psychological tension in the educational environment.*

Conclusion. *The results of the anonymous survey of students of higher education in pedagogical specialties regarding verbal aggression as a form of conflict-causing speech behavior in social networks indicate the need to strengthen work with students to develop the ability to recognize manifestations of violence and adequately respond to them. In general, we note significant gaps in the knowledge of students of higher education in pedagogical specialties regarding verbal aggression - 40% of respondents do not have information about verbal violence in the virtual space. Answers to questionnaire questions are usually correct, mostly one-word, without elaborate reasoning, which we associate with students' reluctance to analyze images, violation of privacy, etc. Questionnaire participants singled out the following hierarchy of forms of verbal aggression: disrespectful comments, ridicule (taunting), threats (intimidation), they primarily*

related to the appearance, behavior, and style of clothing of communicators; language means of aggression are defined as insulting statements, absent vocabulary, jokes (mostly without specification).

Keywords: *verbal aggression, conflict communication, social networks, ridicule (taunting), disrespectful comments, threats (intimidation).*

Постановка проблеми. У сучасному мовознавстві активізувалися дослідження різних виявів мовленнєвої агресії, зокрема в соціальних мережах. Можливість створювати власний інформаційний продукт і поширювати його, зручність комунікації без обмежень, особливий емоційний фон, загальний плюралізм щодо вибору лексичних одиниць, граматичних конструкцій як переваги віртуального спілкування супроводжуються низкою негативних проявів сучасного способу комунікації. Спілкування в соціальних мережах стає надто динамічним та безособовим, загальна тенденція зростання мовленнєвої агресії охопила віртуальний простір і суттєво вплинула на форми міжособистісної комунікації.

Пріоритетом державної політики України є забезпечення охорони життя і здоров'я, зокрема й психічного, учасників освітнього середовища, тому в процесі роботи зі здобувачами вищої освіти педагогічних спеціальностей неминуче постає питання про природу агресії, її форми, способи поширення й запобігання. Експерти переконані, що саме вербальне цькування є найпоширенішим видом насильства в сучасній школі та причиною психологічної напруженості в освітньому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Із 70-х років минулого століття, коли норвезький професор психології Дан Ольвеус (1931–2020) розпочав системне вивчення булінгу (цькування, залякування), з'явилася низка наукових розвідок зарубіжних і вітчизняних дослідників переважно в психологічній, соціальній та правовій площинах щодо природи, форм, чинників такого способу насильства. Упродовж останніх десятиліть Інтернет став унікальним комунікативним простором, у якому змінилися норми спілкування, зокрема правила мовної поведінки. Мережевий «етикет» характеризує застосування стилістично зниженої лексики, вульгаризмів, жаргонізмів, великої кількості аббревіатур та скорочень, піктограм тощо. Мовленнєва агресія як прояв насильства поширюється в глобальному вимірі, цькування та приниження за допомогою електронних пристроїв також значно активізувалися в освітньому середовищі, про що свідчать статистичні матеріали різних досліджень, аналіз судової практики, моніторинг новин, повідомлень та тематичних сюжетів засобів масової інформації.

Наразі у вітчизняній лінгвістиці з'явилася низка публікацій, у яких розглянуто природу конфліктної (негативної) комунікації (А. Ішурматов, В. Сліпецька, І. Фролова). Л. Швелідзе, аналізуючи мовні засоби реалізації комунікативних стратегій у дискурсі соціальних мереж на матеріалі української та англійської мов, вказує на специфіку конфліктного спілкування в соціальних мережах. Дослідниця кваліфікує вербальну агресію як форму конфліктогенної мовленнєвої поведінки, що ґрунтується на негативному впливі на адресата. Висловлення комунікантами негативних оцінок на адресу одне одного або висловлювання (тексту) є основним лінгвопрагматичним маркером вербальної агресії [15].

Автори статті «Вербальна агресія як навмисна деструктивна поведінка в соціальних мережах» виокремили та схарактеризували основні форми вербальної агресії в англійських соціальних мережах (образа, глузування, вороже зауваження, осуд, погрози), визначили типові лексико-фразеологічні засоби її реалізації [14].

Дослідники О. Міхеєва, М. Корнієнко кваліфікують кібербулінг як актуальну соціально-педагогічну проблему, акцентуючи на відмінностях цькування в соціальних мережах від інших форм насильства, зокрема анонімності, безперервності, незліченних невидимих свідках, відсутності зворотного зв'язку, феномені розгальмовування [9, с. 249]. Аналізуючи проблему кібербулінгу в молодіжному середовищі, В. Бедан визначає негативні наслідки впливу такого виду цькування на об'єкт насильства у віртуальному просторі [1].

Актуальність дослідження. Посилення процесів мовленнєвої агресії загалом та недостатність вивчення проблеми вербального насильства у віртуальному комунікативному просторі студентства зокрема, зумовлює актуальність нашої розвідки.

Мета статті – на матеріалі анонімного анкетування студентів педагогічних спеціальностей дослідити стан обізнаності здобувачів вищої освіти щодо мовленнєвої агресії у віртуальному просторі, схарактеризувати особливості вербального вияву насильства в студентському середовищі.

Основний виклад. З огляду на закріплення поняття «булінг» у вітчизняному законодавстві (Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» 2018 р.) і надання йому статусу правової категорії цей вид насильства став об'єктом аналізу в правознавстві, педагогіці, психології та соціології, що спричинило відмінності в його трактуванні, термінологічну невпорядкованість у використанні понять «булінг», «цькування», «мовленнєва агресія», «вербальне насильство». Погляди вітчизняних та зарубіжних дослідників на цей феномен ґрунтуються на емпіричних матеріалах й уможливають виокремлення його різновидів, зокрема психологічного, фізичного, економічного. Особливого поширення набуває кібербулінг – новітня форма протиправної поведінки, яка виявляється в агресивних, жорстоких діях з метою дошкулити, нашкодити, принизити людину, використовуючи інформаційно-комунікаційні засоби: мобільні телефони, електронну пошту, соціальні мережі тощо [8, с. 277]. До найпоширеніших способів кібербулінгу належать анонімні погрози, обмовлення або зведення наклепів, переслідування, тролінг, глузування. Основними засобами реалізації мовленнєвої агресії в соціальних мережах є пейоративна й абсцентна лексика, принизливі найменування, які маркують емоційно-інтелектуальні дисфункції комуніканта.

У нашому дослідженні аналізуємо результати анонімного анкетування студентів педагогічних спеціальностей щодо проблеми мовленнєвої агресії в соціальних мережах. Респонденти – 73 здобувачі СВО бакалавра першого-другого курсів факультету філології й журналістики імені Михайла Стельмаха Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Термін анкетування – 27–28 січня 2023 року.

Перше запитання анкети – *«Чи маєте Ви інформацію про кіберцькування»* – передбачало відповідь *«так»/«ні»* для виявлення обізнаності студентів щодо агресії у віртуальному просторі. 58,9 % респондентів (43 здобувачі освіти) поінформовані про вербальну форму насильства в соціальних мережах. Три респонденти прокоментували відповідь на перше запитання: *«Так, маю певну інформацію», «Так, багатьох людей в інтернеті можуть цькувати за зовнішність, дії чи інші погляди на життя», «Так, знайома з цим терміном, але не займалася цим та не відчувала щодо себе».*

Лише 15 % учасників анкетування (11 студентів), відповідаючи на друге запитання (*«Чи відчували Ви кіберцькування щодо себе?»*), визнали себе об'єктом булінгу. Два респонденти прокоментували відповідь: *«На щастя, ні», «Не пам'ятаю, але скоріше ні, чим так».* Уважаємо такий результат досить сумнівним, він не корелює з показниками всеукраїнського дослідження ЮНІСЕФ, згідно з якими 67 % дітей віком 11–17 років

стикалися з випадками булінгу, а 44 % школярів-спостерігачів ігнорували булінг, тому що їм було страшно за себе [2]. Крім того, відповідаючи на інші запитання анкети, студенти засвідчили більше випадків мовленнєвої агресії щодо себе (словесних образ, глузування, залякування тощо).

Наступне запитання зорієнтоване на виявлення засобів словесних образ у випадках мовленнєвої агресії в соціальних мережах. 27,4 % респондентів (20 студентів) отримували словесні образи в соціальних мережах, зокрема *«Це якісь спори»*, *«Так, ображення в коментарях»*, *«Так, необґрунтовані образи стосовно зовнішності»*, *«Маму ображали»*, *«Так, не хочу поточнювати»*, *«Поодинокі випадки»*, *«Тобі не пасує, ця сукня, у тебе дивне прізвище, твоя думка нікого не цікавить»*, *«Жирна, тупа, жахливий голос»*, *«Бували різного характеру»*. Два респонденти відповіли, що отримали образи щодо зовнішності (без уточнення), один учасник анкетування визначив словесною образою використання *«нецензурної лексики»*, один – слова *«хохол, укроп»*. Зафіксовано також коментар *«Отримувала. Не вважаю образливим, бо не звертаю увагу»*. Дуже неохоче студенти конкретизували словесні образи, таких відповідей усього три.

Відповіді на запитання *«Яких сфер стосувалися ці образи (зовнішність, стиль одягу, поведінка, релігія тощо)?»* виявили наступні особливості мовленнєвої агресії в соціальних мережах: 15 % (11 осіб) респондентів зазнали вербального насильства щодо зовнішності, 8,2 % (6 осіб) – щодо поведінки, 4,1 % (3 особи) – стосовно стилю одягу. Припускаємо, що такий вияв мовленнєвої агресії пов'язаний із гендерною ознакою, бо учасники анкетування переважно жіночої статі. Також респонденти назвали *інші погляди, сварки, соціальну причину, різне як сфери словесних образ*.

Три наступні запитання анкети зорієнтовані на виявлення форм мовленнєвої агресії – висміювання (глузування), неповажні коментарі, погрози (залякування). 76,7 % (56 здобувачів освіти) заперечують випадки висміювання (глузування) в соціальних мережах, 69,8 % (51 особа) – неповажні коментарі і 83,6 % (61 студент) – факти погроз і залякувань у віртуальному просторі. Зауважимо, що такі результати уточнюють 2 запитання анкети – *«Чи відчували Ви кіберцькування щодо себе?»*. Припускаємо, що визнати себе жертвою мовленнєвої агресії учасникам анкетування досить складно (лише 15 %, 11 респондентів), проте показники конкретизованих запитань щодо вербального насильства в мережі є більш показовими і валідними. Об'єктами висміювання (глузування) у віртуальному спілкуванні були 23,3 % (17 осіб), неповажні коментарі в соціальних мережах отримували 30,2 % (22 студенти), погрози і залякування відчували 16,4 % (12 респондентів).

Мовними засобами реалізації агресії у формі висміювання (глузування) респонденти назвали *«доволі образливі висловлювання»*, *«дуже агресивно і з матюками»*, *«багато ненормативної лексики»*, *«з використанням нецензурної лексики»*, а також *«жарти та взяття на слабо»*, *«в жартівливій формі»*, *«в шутливій формі»*.

Неповажні коментарі в соціальних мережах, за результатами анкетування, стосувалися політики, зовнішності, статі. Учасники анкетування вказали, що такі висловлювання вміщували абсцентну лексику (6 респондентів), мали форму *«ти нікому не потрібна, нащо ти живеш»*, *«образливих стереотипів щодо жіночої статі»*. У трьох анкетах зауважено, що неповажний коментар респондент не запам'ятав.

Погроз і залякування як форм мовленнєвої агресії зазнали 16,4 % (12 осіб), 5 респондентів указали конкретні вирази: *«Обіцяли, що знайдуть мене і «серйозно» поговорять»*, *«Обіцяли, що знайдуть мене і вб'ють, чекаю 3 рік»*, *«Так, погрозували, що*

«розберуться», бо я подобалася об'єкту їх симпатії», «Це були жарти інших дітей», «Національність здебільшого. Але я не звертав уваги».

Останнє запитання анкети стосувалося відповіді на мовленнєву агресію у віртуальній комунікації. 57,5 % (42 респонденти) ігнорують випадки цькування в соціальних мережах, 9,6 % (7 студентів) реагують спокійно, 8,2 % (6 осіб) блокують агресора, 5,5 % (4 особи) звертаються до поліції чи дорослих. 2 учасники опитування відповідають агресією на агресію, 1 – використовує абсцентну лексику. Коментарів до цього запитання було найбільше: «Мовчки пройду повз, адже не залежу від думки інших. Та маю здорову психіку, аби спокійно реагувати на неадекватні вчинки інших», «Не відповідаю, марна витрата часу», «Не опускатимусь до рівня співрозмовника, або виважено продовжу діалог, або припиню його».

Висновки дослідження та перспективи подальших наукових розвідок. Українське суспільство перебуває в процесі реформування багатьох галузей, особливо значущими і водночас складними є зміни в освітній царині. Заклади освіти загалом, педагог і здобувач освіти як суб'єкти освітньої діяльності опинилися в епіцентрі трансформацій, спричинених цифровізацією та численними суспільними викликами, зокрема пандемією, воєнним станом, які посилюють вияви мовленнєвої агресії.

Результати анонімного анкетування здобувачів вищої освіти педагогічних спеціальностей щодо вербальної агресії як форми конфліктогенної мовленнєвої поведінки в соціальних мережах указують на необхідність посилення роботи зі студентами для формування вміння розпізнавати прояви насильства та адекватно реагувати на них. Загалом констатуємо істотні лакуни в знаннях здобувачів вищої освіти педагогічних спеціальностей щодо мовленнєвої агресії – 40 % респондентів не володіють інформацією про вербальне насильство у віртуальному просторі. Відповіді на запитання анкети зазвичай коректні, переважно однослівні, без розлогих міркувань, що пов'язуємо з небажанням студентів аналізувати образи, порушенням приватності тощо. Учасники анкетування виокремили наступну ієрархію форм вербальної агресії: *неповажні коментарі, висміювання (глузування), погрози (залякування)*, вони стосувалися передовсім зовнішності, поведінки, стилю одягу комунікантів; мовними засобами реалізації агресії визначено *образливі висловлювання, абсцентну лексику, жарти* (переважно без конкретизації).

Перспективу подальших досліджень убачаємо в продовженні збору емпіричного матеріалу щодо вияву мовленнєвої агресії у віртуальному спілкуванні, дослідженні динаміки кіберцькування та гендерного аспекту цієї проблеми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бедан В. Проблема кібербулінгу у молодіжному середовищі: теоретичний аналіз. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2022. № 1. С. 42–46.
2. Данагулян Л. Булінг: причини явища та його профілактика в школі. URL: <https://osvita.ua/school/method/83083/> (дата звернення: 12.04.2023).
3. Демощук М. На словах. Вербальна агресія як форма психологічного насильства. *Психолог*. 2020. Вип. 6. С. 8–19.
4. Дзюбина О.І. Структура, семантика та прагматика сленгових неологізмів соціальних мереж twitter та facebook (на матеріалі англійської мови) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук. Львів, 2016. 21 с. URL: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/05/aref_dzyubina.pdf (дата звернення: 12.04.2023).

5. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» 2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text> (дата звернення: 10.04.2023).
6. Ішмуратов А. Т. Конфлікт і згода. Основи когнітивної теорії конфліктів. Київ, 1996. 190 с.
7. Лапа О.В. Явище кібербулінгу як соціально-педагогічна проблема віртуального спілкування сучасних дітей та молоді. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія*. 2013. Вип. 192(1). С. 291–298.
8. Миронюк Т. В., Запорожець А. К. Кібербулінг в Україні – соціально небезпечне явище чи злочин: визначення та протидія. *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*. 2018. № 2(16). С. 275–284.
9. Міхеєва О. Ю., Корнієнко М. М. Кібербулінг як соціально-педагогічна проблема. *Молодий вчений*. № 11(63). 2018. С. 247–251.
10. Найдьонова Л.А. Кібербулінг у підлітковому рейтингу інтернет-небезпек. *Психологічні науки: проблеми і здобутки*. 2018. Вип. 1. С. 141–159.
11. Синюта О. Роль соціальних мереж у змінненні мов. *International scientific survey journal*. 2018. № 3, т. 1. С. 1–13. URL: <http://syniutajournals.com/index.php/ISSJ/article/view/17/15> (дата звернення: 12.04.2023).
12. Сліпецька В. Д. Негатив у комунікації, чи маніпулятивні стратегії і тактики конфліктного спілкування: дослідницькі постулати і перспективи. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2012. Вип. 62. С. 163–166.
13. Фролова І. Є. Вербалізований конфлікт в контексті культури. *Вісник СумДУ*. 2006. № 11 (95), т. 2. С. 77–82.
14. Храбан Т.Е., Самойленко К.О. Вербальна агресія як навмисна деструктивна поведінка в соціальних мережах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*. 2017. Вип. 29 (2). С. 133–136.
15. Швелідзе Л.Д. Мовні засоби реалізації комунікативних стратегій у дискурсі соціальних мереж (на матеріалі української та англійської мов) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата філол. наук. Вінниця, 2021. 22 с.

REFERENCES

1. Bedan V. Problema kiberbulinhu u molodizhnomu seredovyschi: teoretichnyi analiz. *Dniprovskiyi naukoviyi chasopys publichnoho upravlinnia, psykholohii, prava*. 2022. № 1. S. 42-46.
2. Danahulian L. Bulinh: prychny yavyscha ta yoho profilaktyka v shkoli. URL: <https://osvita.ua/school/method/83083/> (data zvernennia: 12.04.2023).
3. Demoshchuk M. Na slovakh. Verbalna ahresiiia yak forma psykholohichnoho nasylstva. *Psykholoh*. 2020. Vyp. 6. S. 8-19.
4. Dziubyna O.I. Struktura, semantyka ta prahmatyka slenhovykh neolohizmiv sotsialnykh merezh twitter ta facebook (na materialy anhliiskoi movy) : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kandydata filol. nauk. Lviv, 2016. 21 s. URL: https://www.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/05/aref_dzyubina.pdf (data zvernennia: 12.04.2023).
5. Zakon Ukrainy «Pro vnesennia zmin do deiaknykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo protydii bulinhu (tskuvanniu)» 2018 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text> (data zvernennia: 10.04.2023).
6. Ishmuratov A. T. Konflikt i zghoda. Osnovy kohnityvnoi teorii konfliktiv. Kyiv, 1996. 190 s.
7. Lapa O.V. Yavyshe kiberbulinhu yak sotsialno-pedahohichna problema virtualnoho spilkuvannia suchasnykh ditei ta molodi. *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu bioresursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy. Seriiia: Pedahohika, psykholohiia, filosofiia*. 2013. Vyp. 192(1). S. 291-298.

8. Myroniuk T. V., Zaporozhets A. K. Kiberbulinh v Ukraini – sotsialno nebezpechne yavyshe chy zlochyn: vyznachennia ta protydiia. *Yurydychnyi chasopys Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*. 2018. № 2(16). S. 275-284.
9. Mikheieva O. Yu., Korniienko M. M. Kiberbulinh yak sotsialno-pedahohichna problema. *Molodyi vchenyi*. № 11(63). 2018. S. 247-251.
10. Naidonova L.A. Kiberbulinh u pidlitkovomu reitynhu internet-nebezpek. *Psykhologichni nauky: problemy i zdobutky*. 2018. Vyp. 1. S. 141-159.
11. Syniuta O. Rol sotsialnykh merezh u zminenni mov. *International scientific survey journal*. 2018. № 3. T. 1. S. 1-13. URL: <http://syniutajournals.com/index.php/ISSJ/article/view/17/15> (data zvernennia: 12.04.2023).
12. Slipetska V. D. Nehatyv u komunikatsii, chy manipulyativni stratehii i taktyky konfliktnoho spilkuvannia: doslidnytski postulaty i perspektyvy. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka*. 2012. Vyp. 62. S. 163-166.
13. Frolova I. Ye. Verbalizovanyi konflikt v konteksti kultury. *Visnyk SumDU*. 2006. № 11 (95). T. 2. S. 77-82.
14. Khraban T.E., Samoilenko K.O. Verbalna ahresiia yak navmysna destruktyvna povedinka v sotsialnykh merezhakh. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii Filolohiia*. 2017. Vyp. 29 (2). S 133-136.
15. Shvelidze L.D. Movni zasoby realizatsii komunikatyvnykh stratehii u dyskursi sotsialnykh merezh (na materialy ukrainskoi ta anhliiskoi mov) : avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kandydata filol. nauk.. Vinnytsia, 2021. 22 s.

Кухар Ніна Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Україна).

Kukhar Nina, Ph.D. in Philology, Associate Professor of the Department of the Ukrainian Language Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine).

Стаття надійшла: 03.05.2023

Статтю прийнято до друку: 10.05.2023